

Francesca Melandri
—
Eva slaapt

Roman

Cossee
Amsterdam

Oorspronkelijke titel *Eva Dorme*
© 2009 Francesca Melandri/Mondadori
Nederlandse vertaling © 2011 A. Habers
en Uitgeverij Cossee bv, Amsterdam
Omslagillustratie © Ayal Ardon /Trevillion Images
Boekomslag Marry van Baar
Foto auteur Grazia Ippolito
Typografie binnenwerk Aard Bakker
Druk HooibergHaasbeek, Meppel

ISBN 978 90 5936 317 5 | NUR 302

Voor mijn kinderen, probleemloos tweetalig.
En voor twee liefdevolle vaders,
die van hen en die van mij.

Deze roman, geschreven vanuit een historisch
perspectief, komt voort uit mijn fantasie.
Overeenkomsten met bestaande personen en bepaalde
gebeurtenissen zijn dan ook louter toevallig.

Op een avond in de *Stube* brak de oude Sonner het eeuwige
gejammer over het grote verraad af: 'Allemaal kletsboek!
Dat wij de oorlog gewonnen hebben kan een kind je zelfs
vertellen. Maar dat ze ons heel Italië erbij zouden geven,
had ik nooit durven dromen!'

Claus Gatterer, *Schöne Welt, böse Leute. Kindheit in Südtirol*.

'Dat, dat daar, allemaal Duitsers!'

Mariano Rumor, toen hem na een vakantie in Val Pusteria
duidelijk werd dat er een anderstalige minderheid woonde in het
land waarvan hij minister-president was.

'Jullie zijn Italianen die bestuurd worden door
Duitsers? Bofkonten!'

Indro Montanelli

Call the world, if you please, 'the vale of Soul-making'. Then
you will find out the use of the world.

John Keats, brief aan George en Georgiana Keats

Let Eve (for I have drench'd her eyes)
Here sleep below, while thou to foresight wak'st.

John Milton, *Paradise Lost*, book XI

Proloog

Het was een klein pakje, gewikkeld in bruin papier met een dun touw eromheen gebonden. Adres en afzender in een regelmatig handschrift geschreven. Gerda herkende het meteen.

'I nimms net,' zei ze tegen Udo de postbode. Ik neem het niet aan.

'Maar het is voor Eva...'

'En ik ben haar moeder. Ik weet dat ze het niet wil hebben.'

Udo wilde haar vragen of ze het zeker wist. Maar zij sloeg haar heldere ogen naar hem op en staarde hem aan. Hij zweeg, haalde een pen uit zijn borstzak en een formulier uit zijn leren tas. Hij overhandigde het zonder haar aan te kijken.

'Hier tekenen graag.'

Gerda tekende. Toen vroeg ze onverwacht vriendelijk: 'Wat gebeurt er nu met dit pakje?'

'Ik breng het terug naar het postkantoor en zeg dat je het niet wilde...'

'Eva wilde het niet.'

'... en zij sturen het dan terug.'

Udo stopte het pakje weer in de tas, vouwde het formulier dubbel en schoof dat tussen andere papieren. Hij controleerde of de pen goed dichtzat, stak hem terug in zijn borstzak en maakte aanstalten te vertrekken, maar bedacht toen nog iets. 'Waar is Eva eigenlijk?' vroeg hij.

'Eva slaapt.'

Het bruine pakje reisde in omgekeerde richting dezelfde weg die het had afgelegd om bij haar aan te komen: tweeduizend zeventienhonderdvierennegentig kilometer in totaal, heen en terug.

1919

Als iemand Hermann, de vader van Gerda, zou hebben gevraagd of hij wist wat liefde was (niet dat iemand dat ooit aan hem vroeg en zijn vrouw Johanna al helemaal niet), dan had hij gedacht aan zijn moeder die hem op de drempel van de stal de emmer aangaf, met de lauwe melk van de eerste melkbeurt. Hij dook met zijn gezicht in het zoete vocht, kwam weer tevoorschijn met een roomsnor op zijn bovenlip en ging dan op weg naar school, een tocht van een uur die hij elke dag moest maken. Pas wanneer Sepp Schwingshackl van zijn erf kwam om samen met hem op te lopen, Hermann had dan al een flink eind afgelegd, veegde hij met de rug van zijn hand zijn bovenlip schoon. Soms liet hij de roomsnor zitten tot ze nog verder afgedaald waren en Paul Staggl zich bij hen voegde. Paul, de armste jongen van de school, die woonde op een boerderij die niet alleen op een steile helling, maar ook nog eens op het noorden lag, en 's winters geen streepje zonlicht kreeg.

Of misschien, als hij erover nagedacht zou hebben (wat hij zijn hele leven niet deed behalve die ene keer, kort voor hij stierf) had hij zich de hand van zijn moeder herinnerd, die jong maar ruw als oud hout rond zijn kinderwang lag in een liefdevol gebaar. Later, tegen de tijd dat Gerda werd geboren, was Hermann de liefde allang kwijt. Verloren langs de weg waarschijnlijk, zoals het hooi uit zijn droom.

Die droom had hij voor het eerst toen hij nog een kind was, maar hij bleef hem zijn hele leven dromen. Zijn moeder spreid-

de een grote witte doek uit in de weide, vulde die met vers gemaaid hooi, bracht de vier punten bij elkaar en knoopte die samen. Dan hees ze de bundel op zijn rug, zodat hij hem naar de hooizolder kon brengen. Het was een zware last, maar dat deerde hem niet. Zijn moeder had hem die opgelegd, dus het was een goede last. Wankelend kwam hij overeind van het pas gemaaide land en bewoog zich voort als een enorme veldbloem. Zijn moeder keek hem lang na met haar blauwe, brede ogen – dezelfde als die Hermann had, en zijn dochter Gerda, en ook weer haar dochter Eva, zacht en streng tegelijk, ogen zoals op bepaalde oude heiligenportretten.

Een tweede, onzichtbare en leeftijdloze Hermann in die droom zag tot zijn schrik dat de einden van de enorme doek niet goed vastgeknoopt waren en dat het hooi achter de rug van het kind Hermann uitwaaierde over de grond: eerst vlogen alleen wat losse grassprietten weg, daarna handenvol, steeds meer. De Hermann die alles overzag, kon de jonge Hermann in de droom niet waarschuwen, en toen deze bij de hooischoor aankwam, was de bundel leeg.

De eerste keer dat hij deze droom had, was in de nacht dat in Saint-Germain-en-Laye het vredesakkoord werd getekend en de winnende partijen van de Grote Oorlog, met name Frankrijk, Zuid-Tirol toewezen aan Italië, als strafmaatregel tegen het verloren gegane Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk. Voor Italië was dat een grote verrassing geweest: er was weliswaar steeds gesproken over de bevrijding van Trente en Triëst, maar nooit van Bolzano – van Bozen al helemaal niet. Begrijpelijk ook: de Zuid-Tirolers spraken Duits, voelden zich helemaal thuis binnen de dubbelmonarchie en hadden geen enkele behoefte bevrijd te worden van wie dan ook. En toch kreeg Italië als onverwachte oorlogsbuit, na een beslist niet op het slagveld gewonnen strijd, die lap Alpenland toegewezen.

In diezelfde nacht stierven beide ouders van Hermann met een tussenpoos van drie uur, eerst moeder, daarna vader; wegge-

rukt door de Spaanse griep. De volgende ochtend was Hermann net zo verweesd als zijn geboortegrond Zuid-Tirol dat nu zonder het vaderland Oostenrijk verder moest.

Na de dood van zijn ouders ging het boerenbedrijf naar Hans, de eerstgeborene. Het hele bezit bestond uit een huis met zwartgerookte *Stube*,* een door houtworm aangevreten stal met hooizolder, een weiland zo steil dat je bij het maaien je gewicht maar op één been tegelijk kon laten rusten, en een armzalige akker die zo schuin afliep dat de aarde in grote, van riet gevlochten korven op de schouders weer omhoog gedragen moest worden, wanneer overvloedige regenval de bovenlaag had weggespoeld naar het diepste punt. En Hans mocht zich nog gelukkig prijzen met deze erfenis.

De drie oudere zusters trouwden zo snel ze konden om maar onder een eigen dak te kunnen slapen. Voor Hermann, de jongste, restte niets anders dan het huis te verlaten en als knecht te gaan werken op de rijkere hoeves, die met de vlakkere hellingen waar je bij het maaien op beide benen kon blijven staan en waar de aarde ook na een hevige wolkbreuk stevig op zijn plaats bleef liggen en niet omlaag het dal in stortte. Hij was toen elf jaar oud.

Tot zijn twintigste plaste hij, die nooit langer dan een halve dag bij zijn moeder weg was geweest, van angst en eenzaamheid in bed. Zijn eigen bevroren urine omhulde hem als een lijkwade wanneer hij 's winters wakker werd op de tochtige zolder waar knechten als hij moesten slapen. Als hij van zijn strozak over-eind kwam, brak het fijne omhulsel met een licht geknisper.

Het was het geluid van eenzaamheid en schaamte, van verlies en heimwee.

* Zie voor verklarende woordenlijst pagina 379